



# Pohjois-Savon maakuntaohjelman 2022 – 2025 työohjelma ja ympäristövaikutusten arviointisuunnitelma

## 1. Työohjelma ja ympäristövaikutusten arviointisuunnitelma

Tämä työohjelma ja ympäristövaikutusten arviointisuunnitelma kuvaa Pohjois-Savon maakuntaohjelma 2022-2025 laadintaprosessia ja sen alustavaa aikataulua.

Maakuntaohjelma perustuu aluekehittämisestä annettuun asetukseen (356/2914 10 §) ja uuteen kevään 2020 TEMin aluekehityspäätökseen. Maakuntaohjelman säädöspohja päivittyy, kun uusi aluekehityslaki tulee voimaan 2021. TEMin ohjeen mukaan maakuntia pyydetään valmistelemaan maakuntasuunnitelma ja maakuntaohjelma samassa prosessissa ja samaan asiakirjaan. Pohjois-Savossa näin on menetelty jo kahdella edellisellä suunnittelukierroksella.

Lisäksi maakuntaohjelman laadintaa ohjaa laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (200/2005), minkä perusteella maakuntaohjelmien laadinnan yhteydessä arvioidaan ohjelman ympäristövaikutuksia. Tästä ns. SOVA-lain edellyttämästä arviointiprosessista on laadittu alustava arviointisuunnitelma osana tätä työohjelmaa ja ympäristövaikutusten arviointisuunnitelmaa.

## 2. Maakuntasuunnitelma ja maakuntaohjelma

Maakuntasuunnitelma ja maakuntaohjelma ovat osa maakunnan lakisääteistä suunnittelujärjestelmää.

### Valtakunnalliset alueiden kehittämisen tavoitteet

- Ohjaavat maakuntien yhteisiä kehittämistavoitteita

### Maakuntasuunnitelma ja -ohjelma

- Pitkä ja keskipitkä aikaväli
- Älykäs erikoistuminen 2021-2027 = kehittämisen kärkialat ja strategia
- Toiminnallinen kehittämisohjelma ja tärkeimmät hankkeet

### Maanrakennuslaki

- Valtakunnalliset alueiden käyttötavoitteet
- Toimivalta kaavoituksessa

### Maakuntakaava

- Pitkä aikaväli
- Alueiden käytön periaatteet
- Yhteystarpeet ja aluevaraukset

### Aluekehittämiskeskustelut sekä vapaaehtoinen toimeenpanosuunnitelma

- Ministeriöiden ja maakuntien aluekehittämiskeskustelut
- Vapaaehtoinen toimeenpanosuunnitelma ja aluerahoituksen kohdentaminen (toteutuu Pohjois—Savossa)



Maakuntasuunnitelma on pitkän tähtäimen tavoite- ja strategiasuunnitelma. Se laaditaan tai päivitetään kerran kunnallisvaalikautena. Edellinen maakuntasuunnitelma hyväksyttiin marraskuussa 2017. Pohjois-Savossa suunnitelman tärkein osa oli kehittämisen kärkien ja niiden kehittämislinjausten määrittely. Ne ovat sama asia kuin EUn nostama älykäs erikoistuminen. Maakuntaohjelmassa määritellään suunnitelmaa tarkemmin maakunnan kehittämisen tavoitteet sekä kehittämiskokonaisuudet ja toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi. Pohjois-Savossa maakuntasuunnitelma ja maakuntaohjelma on laadittu yhdeksi kokonaisuudeksi jo kahdella edellisellä suunnittelukierroksella.

Maakuntaohjelmassa linjataan maakunnan kehittämisen kokonaisuus kuitenkin strategisesti erikoistuen ja painottuen tavoitteisiin, joita voidaan aluekehitysrahoituksella, yhteistyöllä ja edunvalvonnan avulla saatavilla muilla resursseilla viedä eteenpäin. Ilman strategista tavoitteellista kohdentumista kehittämispäinnotukset hajautuvat niin paljon, että vaikuttavuus heikkenee.

Nykyiset 2017 hyväksytyt kehittämisen kärjet eli älykäs erikoistuminen kehittämistavoitteineen on oikean taulukon mukainen.

### Kehittämisen kärjet = Älykäs erikoistuminen

	Tuoteinnovaatiot	Tuotantomenetelmät	Lisäarvon tuottaminen	Kasvu ja uusi yrittäjyys
<b>Kone- ja energiateknologia</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Nopea tuotekehitys asiakkaan ja valmistusverkon kanssa</li> <li>▶ Kannattavuus</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Tuottavuus, laatu, Lean, tuotantoverkostojen johtaminen</li> <li>▶ Valmistettavuus ja huollettavuus</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Asiakaslähtöiset ja ylivertaiset palvelukonseptit</li> <li>▶ Elinkaaripalvelut</li> <li>▶ Energiätehokkuus</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Start up -kumppanuus myös isojen yritysten kanssa</li> <li>▶ Pienten yritysten kasvu ja rahoitus</li> </ul>
<b>Puunjalostus</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Uudet tuotteet</li> <li>▶ Biojalostuksella uusia tuotteita</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Sahauksen tuottavuus ja kapasiteetin lisäys</li> <li>▶ Puulogistiikka</li> <li>▶ Mittaustekniikat</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Puurakentaminen</li> <li>▶ Puumarkkinan kehittäminen</li> <li>▶ Energiatuki vain kotimaiselle raaka-aineelle</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Selluinvestointi ja sellu / jalosteet</li> <li>▶ Lauhdevesien ja lietteen hyödyntäminen</li> </ul>
<b>Elintarvikkeet</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Terveys- ja herkuttelukäsitteiden vastaukset maito-, marja- ja kalatuotteet</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Nurmi-, maito-, nautaanliha- ja marjatuotannon tuottavuus ja tehostaminen</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Asiakaslähtöinen toiminta</li> <li>▶ Jäljittävyys</li> <li>▶ Älykkäiden pakkausten hyödyntäminen</li> <li>▶ Ravinteiden kierrätys</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Investoinnit</li> <li>▶ Maitomäärän säilyttäminen</li> <li>▶ Vienti</li> </ul>
<b>Hyvinvointitekhnologia</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Hyvinvoinnin teknologia</li> <li>▶ Innovatiiviset ja henkilökohtaiset lääkkeet</li> <li>▶ Sopimustutkimuspalvelu</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Lean, automaatio, robotiikka, anturit, ohjelmistot, tekoäly ja logistiikka</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Palvelukonseptit, terveyden edistäminen ja vaikuttavuus</li> <li>▶ Kiinteistöjen energiatehokkuus</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Henkilökohtainen terveyden seuranta- ja palvelu</li> </ul>
<b>Matkailu</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Tuotepaketit</li> <li>▶ Kv. tuotteet</li> <li>▶ Luonto- ja tapahtuma- ja sisältömatkailu</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Tuotteistaminen</li> <li>▶ Yhteistyömenetelmät</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Kv. markkinointi, erityisesti Kiina</li> <li>▶ Digitaalisuus</li> <li>▶ Sosiaalimediakanavat</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Kansainvälistyminen</li> <li>▶ Visit Finland yhteistyö</li> <li>▶ Luontomatkailekonseptit</li> </ul>
<b>Vesi ja Biojalostus</b> (Sovelletaan muissa kärjissä)	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Monitieteiset ratkaisut kaivosten, teollisuuden ja maatalouden vesiprosesseihin</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Vesi- ja puhdistusprosessien monitorointi ja optimointi</li> <li>▶ Digitaaliset palvelut</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Teknologia- ja kehityskeskittymän TEK-palvelu yrityksille</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▶ Energiätehokkuus, hajautettu energiantuotanto ja päästöjen vähentäminen</li> </ul>

Hyväksytyyn maakuntaohjelman neljä toimintalinjaa ovat: talouden uudistaminen, työvoiman saatavuus ja osaaminen, hyvinvointi sekä aluerakenne ja saavutettavuus. Talouden uudistamisessa toimenpiteet kohdistuvat ensi sijassa kehittämisen kärkialueille. Tavoitteena on uudistaa taloutta, vahvistaa osaamista ja innovaatiotoimintaa sekä innovaatioekosysteemejä kärkialoilla ja tukea uuden yrittäjyyden kehittymistä. Työvoiman saatavuuden toimintalinjaan kuuluu mm. toimenpiteitä, joilla parannetaan nuorten ja työvoiman osaamista sekä lisätään toimintakykyä työvoiman saatavuuden ja alueellisen vetovoiman parantamisessa. Hyvinvoinnin toimintalinjalla tavoitteena on torjua ihmisten syrjäytymistä ja hakea toimenpiteitä, millä nostetaan itäsuomalaisten heikkoa terveyden tasoa tukemalla parempia elämäntapoja ja



kehittämällä nykyistä parempi sote-palvelujen kokonaisuus. Saavutettavuuden toimintalinjan toimilla parannetaan rata- ja tieverkkoa ja muita toimia, joilla helpotetaan työvoiman liikkuvuutta, yritysten yhteyksiä ja maakunnan ulkoista saavutettavuutta.

Kehittämisen kärkien ja toimintalinjojen muutostarvetta arvioidaan uudessa valmisteluprosessissa. Ensimmäinen palaute muutostarpeista saadaan lokakuussa 2020 valmistuvasta maakuntaohjelman ulkoista arvioinnista, minkä laativat riippumattomat TKI-Eval ja MDI -kehittämiskonsultit. Arviointikeskustelu avataan maakuntavaltuuston, maakuntahallituksen ja MYRin yhteisessä seminaarissa lokakuussa 2020.

Suomen hallitus on kevään 2020 aluekehityspäätöksessä määritellyt kansalliset aluekehityksen painopisteet vuosille 2020-2023. Nämä huomioidaan maakuntien kehittämissuunnitelmissa.

1. Ilmastonmuutoksen hillintä ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen
2. Kestävä yhdyskuntakehitys ja toimivat yhteydet
3. Uudistuva elinkeinoelämä ja TKI-toiminnan vauhdittaminen
4. Osaaminen ja sivistys aluekehityksen voimavarana
5. Osallisuuden ja hyvinvoinnin lisääminen sekä eriarvoistumisen ehkäisy

Nämä painopisteet sopivat hyvin niin Pohjois-Savon nykyisen maakuntaohjelman kuin tulevan maakuntaohjelman tavoitteisiin. Ne ovat myös linjassa tulevan EUn 2022-2027 rakennerahasto-ohjelmien ja Itä- ja Pohjois-Suomen EU-ohjelmatavoitteiden kanssa.

## **Maakuntaohjelman tavoitteiden sovittaminen muihin kehittämissuunnitelmiin**

Maakuntaohjelma valmistellaan laajan yhteistyöverkoston kanssa ja siinä huomioidaan myös muita kehittämissuunnitelmia. Näitä ovat mm. Kuopion seudun MAL-ohjelma, valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma ja Pohjois-Savon liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteet, maakunnallinen uusi sote-valmistelu, kaupunki- ja maaseutupolitiikan linjaukset ja ohjelmavalmistelu sekä EUn alue- ja rakennepolitiikan tavoitteet ja resurssit, oikeudenmukaisen siirtymän rahaston rahoitus (JTF) ja ELY-keskuksen toiminnalliset tavoitteet.

Valmistelussa hyödynnetään olevia työryhmiä, kumppaniverkostoja ja poliittisia elimiä (ensi sijassa maakuntahallitus ja -valtuusto), tehdään asiantuntija- ja yrityshaastatteluja ja tarvittaessa kutsutaan koolle aluekehittäjien työpajoja. Tällaisia työryhmiä ovat mm. TKI-ekosysteemit, työmarkkinajärjestöjen uuden kasvuohjelman valmisteluryhmä, MYR, kuntien elinkeino-organisaatioiden ryhmä (Savonet), yritysten alueelliset organisaatiot (kuten Ylä-Savon teollisuusliitto) maakunnallinen sote-valmistelu, maakunnan ennakointiverkosto, kuntajohtajien ryhmä ja maakunnallinen liikennejärjestelmä-työryhmä.

## **Valmisteluprosessi ja alustava aikataulu**

- Maakuntaohjelma, älykkään erikoistumisen linjaukset ja maakuntasuunnitelma valmistellaan samanaikaisesti ja kootaan yhdeksi asiakirjaksi
- Maakuntahallituksen päätös uuden maakuntaohjelman valmistelun aloittamisesta syyskuu 2020



- o Maakuntaohjelma 2018-2021 ulkoinen arviointi valmistuu lokakuussa 2020
- o Maakuntavaltuuston ja -hallituksen sekä MYRin seminaari 8.10.2020
- o Marraskuu 2020 – toukokuu 2021: kehittäjäverkoston, innovaatioekosysteemien, yritys-, kunta- ja muiden toimijoiden haastattelut ja mahdolliset työpajat
- o Helmikuu 2021: maakuntahallituksen päätös ja tiedottaminen valmistelun aloittamisesta YVA-prosessia varten
- o Tammi-kesäkuu 2021: käsittelyä strategia-, viranomais- ja asiantuntijaryhmissä
- o Kevät-syyskuu 2021 SOVA-arviointi ja luonnoksen nähtävillä olo
- o Kesä 2021: rahoittaja-keskustelut ja kohdentaminen, EU- ja kansallisen rahoitus
- o Syys-lokakuu 2021 maakuntahallituksen käsittely strategian valinnoista. Mahdollinen mkv:n seminaari kehittämislinjauksista ja tavoitteista
- o Lausuntokierros elo-lokakuu 2021
- o Syyskuu-marraskuu 2021: MYR-käsittely
- o Lokakuu-marraskuu 2021: maakuntahallitus ja maakuntavaltuusto

Mikäli esim. lausuntokierroksen vaatiman ajan vuoksi maakuntasuunnitelmaa ja maakuntaohjelmaa ei ehditä saada valmiiksi maakuntavaltuuston marraskuun kokoukseen, siirretään päätös maakuntavaltuuston kevään 2022 kokoukseen.

TEM pyytää maakuntia hyväksymään uuden maakuntaohjelman ensi sijassa vuoden 2021 loppuun mennessä. Jos valmistelu vaatii tätä enemmän aikaa, voidaan hyväksyminen siirtää kevään 2022 lopulle.

### 3. SOVA-arvioinnin laadintaprosessi ja aikataulu

Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (200/2005) tuli voimaan 1.6.2005. Tämä ns. SOVA-laki ja sitä täydentävä valtioneuvoston asetus (347/2005) sisältävät säännöksen yleisestä velvollisuudesta arvioida ympäristövaikutuksia suunnitelmien ja ohjelmien valmistelussa sekä säännökset tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristöarvioinnista. SOVA-lailla ja -asetuksella toteutettiin EY:n direktiivi tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (2001/42/EY).

Maakuntaohjelma on SOVA-asetuksen mukaan suunnitelma tai ohjelma, johon tulee soveltaa SOVA-lain mukaista ympäristöarviointia.

Suunnitelmien ja ohjelmien vaikutuksia arvioitaessa voidaan käyttää vaikutusten arvioinnista seuraavaa määritelmää (ympäristöministeriö 2005):

”Vaikutusten arviointi on viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien valmisteluun liittyvä prosessi, jonka ydintavoitteena on tukea suunnitelman valmistelua, toteutusta ja seurantaan sekä suunnitelmaa koskevaa julkista keskustelua. Arviointi tuottaa ensisijaisesti tietoa suunnitelman ja sen vaihtoehtojen vaikutuksista. Lisäksi arvioinnin tavoitteena on osallistumisen ja yhteistyön tukeminen sekä ristiriitojen käsittely.”



## Pohjois-Savon maakuntaohjelman arvioinnin tavoitteet

Pohjois-Savon maakuntaohjelman ympäristövaikutusten arvioinnille voidaan asettaa seuraavat yleistavoitteet:

- Tukee suunnittelua ja päätöksentekoa.
- Parantaa tiedon saantia ja osallistumismahdollisuuksia ohjelman valmistelussa.
- Täyttää lainsäädännön vaatimukset.

## Arvioinnin organisointi

Pohjois-Savon liitolla on yleisvastuu maakuntaohjelman ympäristöarvioinnista. Arviointi organisoidaan seuraavasti:

Lähtökohtana arvioinnin toteuttamisessa on, että se on kiinteä osa maakuntaohjelman koko laadintaprosessia. Varsinaiset suunnitelman laatijat vastaavat ainakin pääpiirteissään arvioinnista.

Maakuntaohjelman laadinnassa hyödynnetään maakuntavaltuuston seminaareja, maakuntahallitusta, MYR:n ja sen sihteeristön asiantuntemusta, maakuntaliiton olevia työryhmiä ja mahdollista maakuntaohjelman valmistelu varten koottua yhteistyöryhmä, alueviranomaisten valmistelua, kuntajohtajien ja elinkeinojohtajien asiantuntemusta, osallisten ja asiantuntijoiden haastatteluja. Nämä ryhmät arvioivat myös maakuntaohjelman vaikutuksia.

Maakuntakaavoituksessa toimii vaikutustenarviointityöryhmä, jota voidaan hyödyntää myös maakuntaohjelman arvioinnissa.

Pohjois-Savon ELY-keskuksen kanssa tehdään kiinteää yhteistyötä maakuntaohjelman laadinnassa omalla toimialallaan, mutta sen asiantuntemus kytketään SOVA-asetuksen mukaisesti myös ympäristöarviointiin.

## Arvioinnin käytännön toteutus

### 1. Valmistelun aloittamisesta tiedottaminen

”Suunnitelman tai ohjelman valmistelu tulee järjestää siten, että yleisöllä on mahdollisuus saada tietoja suunnitelman tai ohjelman ja siihen liittyvän ympäristöselostuksen lähtökohdista, tavoitteista ja valmistelusta sekä esittää asiasta mielipiteensä (SOVA-laki 8 §).” Maakuntaohjelman ja ympäristöarvioinnin valmistelun aloittamisesta ilmoitetaan hallintolain (41 §) mukaisesti.

- Tiedotetaan ohjelman laadinnan aloittamisesta maakunnan päälehdissä ja Pohjois-Savon liiton internet-sivuilla. Valmisteluun liittyvät asiakirjat ovat nähtävillä Pohjois-Savon liiton toimistossa



- Viranomaisia tiedotetaan maakuntaohjelmatyön käynnistymisestä sekä maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristön sekä maakunnan yhteistyöryhmän kokouksissa sekä normaalisti viranomaisyhteistyössä
- Maakuntaohjelmatyön käynnistämisestä tiedottava kirje lähetetään laajalla jakelulla myös muille maakuntaohjelman laadintaan osallistuville tahoille

## 2. Ympäristöselostuksen laadinta

Ohjelmasta vastaava viranomainen selvittää ja arvioi ohjelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset ja laatii ympäristöselostuksen. Ympäristöselostus laaditaan osana muuta valmistelua ennen ohjelman hyväksymistä (SOVA-laki 8§).

Ympäristövaikutukset arvioidaan (SOVA-laki 2§):

- ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen,
- maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon, kasvillisuuteen, eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen
- yhdyskuntarakenteeseen, rakennettuun ympäristöön, maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön,
- luonnonvarojen hyödyntämiseen sekä
- em. tekijöiden välisiin suhteisiin

Ympäristöselostuksessa esitetään tarpeellisessa määrin mm. ympäristön nykytila, ohjelman vaikutukset, haitallisten vaikutusten ehkäisy, vaihtoehtojen valinta ja arvioinnin seuranta.

Maakuntaohjelman ympäristöarvioinnin toteutus:

- Maakuntaohjelmatyössä arviointi suoritetaan toimintalinjoittain ja kokonaisarviointina
- Arviointi suoritetaan kahden vaihtoehdon pohjalta:
  - VE 0, tuleva kehitys jos maakuntaohjelmaa ei olisi laadittu
  - VE 1, maakuntaohjelman toteuttamiseen varaudutaan ja sitoudutaan
- Arviointi nivoutuu kiinteästi maakuntaohjelman laadintaan. Ympäristöselostus liitetään maakuntaohjelma-asiakirjaan.

## 3. Maakuntaohjelmaluonnoksesta ja ympäristöselostuksesta kuuleminen

Kansalaisilla tulee olla mahdollisuus tutustua maakuntaohjelmaluonnokseen ja ympäristöselostukseen ja esittää niistä mielipiteensä. Asiakirjaluonnoksista tulee pyytää lausunnot ainakin alueelliselta ympäristökeskukselta ja tarpeen mukaan kunnallisilta terveys- ja ympäristöviranomaisilta sekä muilta viranomaisilta. Maakuntaohjelmaluonnos ja ympäristöselostus asetetaan nähtäville 30 päivän ajaksi (SOVA-laki 9 §, hallintolaki 62 §).

- Maakuntaohjelmaluonnos (ml. ympäristöselostus) käsitellään maakuntahallituksessa elosyyskuussa 2013. Tämän jälkeen se asetetaan nähtäville sekä toteutetaan laaja



lausuntokierros, joka käsittää mm. aluehallintoviranomaiset, kunnat, seutukuntaorganisaatiot, alueelliset kehittämisorganisaatiot, oppilaitokset sekä mm. kolmatta sektoria edustavat yhteisöt. Lausunnon antoaikaa on 30 päivää.

#### 4. Maakuntaohjelman hyväksyminen ja siitä tiedottaminen

Maakuntaohjelman hyväksymisestä tiedotetaan hallintolain 62 §:n mukaisesti. Hyväksymispäätöksestä tulee käydä ilmi, miten ympäristöselostus ja ohjelman valmistelun aikana saadut mielipiteet on otettu huomioon.

- Päätös maakuntaohjelman hyväksymisestä sekä maakuntaohjelma (ml. ympäristöselostus) asetetaan nähtäville. Hyväksymistä koskevaan päätökseen sisältyy selvitys siitä, miten saadut mielipiteet on otettu huomioon. Julkaisu painetaan ja jaetaan laajalla jakelulla maakunnan eri toimijatahoille. Lisäksi ohjelma toimitetaan tiedoksi Suomen Ympäristökeskukseen sekä julkaistaan myös sähköisesti.
- Maakuntaohjelman hyväksymisestä sekä ohjelman sisällöstä tiedotetaan tiedotusvälineiden ja liiton oman tiedotusjärjestelmän avulla.

#### 5. Ympäristövaikutusten seuranta

Maakuntaohjelman toteuttamisesta aiheutuvia ympäristövaikutuksia tulee seurata siten, että tarvittaessa voidaan ryhtyä toimenpiteisiin ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi.

Maakuntaohjelman seurannan päävastuuviranomainen on Pohjois-Savon liitto. Ympäristön osalta asiantuntijaviranomainen on Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

**Liitteenä** kuvio ympäristöarvioinnin prosessin etenemisestä (Lähde: Ympäristöministeriö 2005).

#### Arviointisuunnitelman lähteet:

Hallintolaki (434/2003)

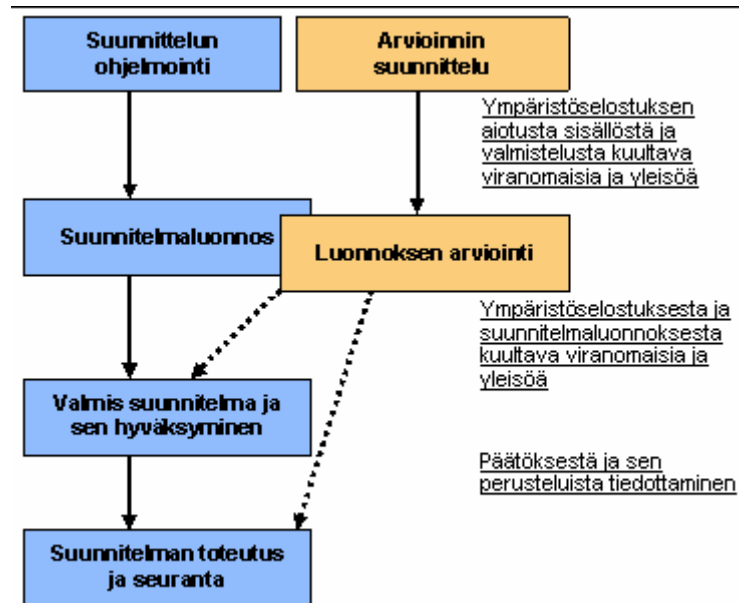
Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (200/2005)

Valtioneuvoston asetus viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (347/2005)

Ympäristöministeriö 2005: Suunnitelmien ja ohjelmien vaikutusten arvioinnin (SOVA) tukiaineisto (Paldanius, Tallskog, Diskurssi Oy). <http://www.ymparisto.fi>



## YMPÄRISTÖARVIOINNIN VAIHEET



### 4. Lisätietoja

Maakuntaohjelman ja sen ympäristöarvioinnin valmisteluasiakirjat tulevat nähtäville Pohjois-Savon liiton verkkosivuilla [www.pohjois-savo.fi](http://www.pohjois-savo.fi) kohdassa Pohjois-Savon maakuntaohjelma 2022- 2025.

Lisätietoja maakuntaohjelman laadinnasta voi kysyä aluekehitysjohtaja Satu Vehreävesalta ([satu.vehreavesa@pohjois-savo.fi](mailto:satu.vehreavesa@pohjois-savo.fi)) tai puh 044 – 714 2648) tai aluekehityspäällikkö Jari Jääskeläiseltä ([jari.jaaskelainen@pohjois-savo.fi](mailto:jari.jaaskelainen@pohjois-savo.fi)) tai 044 – 714 2626). Ympäristövaikutusarvioinnista lisätietoja antaa